

၁၉၅၃ ခုနှစ်၊ ပြည်နယ်တရားရုံးများအက်ဥပဒေ။

[၁၉၅၃ ခုနှစ်၊ အက်ဥပဒေ အမှတ် ၅၂။]

ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၉၅ အရ၊ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်နှင့် ကရင်ပြည်နယ်ကောင်စီအသီးသီးက၊ မိမိဆိုင်ရာပြည်နယ်အတွင်း တရားစီရင်ရေးကိစ္စအတွက် ပါလီမန်၏အက်ဥပဒေဖြင့် စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ပေးရန် အလိုရှိသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့်၊ ပါလီမန်၌သာလျှင်အခွင့်အာဏာရှိသည့် ဥပဒေပြုမှုကိစ္စများနှင့် ပြည်နယ်ကောင်စီအသီးသီး၌သာလျှင် အခွင့်အာဏာရှိသည့် ဥပဒေပြုမှုကိစ္စများပါဝင်သောတရားစီရင်ရေးကိစ္စအတွက်၊ အောက်ပါအတိုင်း အက် ဥပဒေအဖြစ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။

၁။ ။(၁) ဤအက်ဥပဒေကို၊ ၁၉၅၃ ခုနှစ်၊ ပြည်နယ် တရားရုံးများ အက်ဥပဒေဟုခေါ်ရမည်။

(၂) ဤအက်ဥပဒေသည်၊ နိုင်ငံတော်သမ္မတ ၊ အမိန့်ထုတ်ပြန် ကျေညာ၍ သတ်မှတ်သည့်နေ့တွင် စတင်အာဏာတည်ရမည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတော် သမ္မတ သည်၊ ပြည်နယ်အသီးသီးကိုပိုင်းခြားကန့်သတ်၍နေ့ရက်များကိုခွဲခြားပြီးသတ်မှတ် နိုင်သည်။

(၃) ဤအက်ဥပဒေသည်၊ ပြည်နယ်အသီးသီးနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ နိုင်ငံတော်သမ္မတ ၏သဘောတူညီချက်အရ၊ မိမိနှင့်သက် ဆိုင်သည့်ပြည်နယ်အတွင်း ဒေသအလိုက်ဖြစ်စေ၊ ဒေသတွင်နေထိုင်သော လူမျိုးအလိုက် ဖြစ်စေ၊ အမိန့်ထုတ်ပြန်ကျေညာခြင်းဖြင့် ဤအက်ဥပဒေအာဏာတည်ခြင်းမှ ကင်းလွတ် စေနိုင်သည်။

၂။ ။ဤအက်ဥပဒေတွင် အကြောင်းအရာနှင့်ဖြစ်စေ၊ ရှေ့နောက်စကားတို့၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့်ဖြစ်စေ မဆန့်ကျင်လျှင်—

- (က) “ တရားလွှတ်တော် ” ဆိုသည်မှာ၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ကိုဆိုလိုသည်။
- (ခ) “ တန်ဖိုး ” ဆိုသည်မှာ၊ တရားမမှုလမှုနှင့်ဖြစ်စေ၊ အယူခံမှုနှင့် ဖြစ်စေ၊ စပ်လျဉ်း၍ အသုံးပြုသည့်အခါ၊ ထိုတရားမမှုလမှု၏၊ သို့တည်းမဟုတ် အယူခံမှု၏အချင်းဖြစ် ငွေပေါင်းကိုဖြစ်စေ၊ အချင်းဖြစ်အကြောင်းပစ္စည်း၏တန်ဖိုးကိုဖြစ်စေ ဆိုလိုသည်။
- (ဂ) “ နိုင်ငံတော်သမ္မတ ” ဆိုသည်မှာ၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဟော်သမ္မတ ကိုဆိုလိုသည်။
- (ဃ) “ ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌ ” ဆိုသည်မှာ၊ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ အရ၊ ခန့်ထားအပ်သော ရှမ်းပြည်နယ်ဝန်ကြီး၊ ကချင်ပြည်နယ် ဝန်ကြီး၊ ကယားပြည်နယ်ဝန်ကြီးနှင့် ကရင်ပြည်နယ်ဝန်ကြီး ဆိုင်သည့်ရာရာကိုဆိုလိုသည်။
- (င) “ ပြည်နယ် ” ဆိုသည်မှာ၊ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်နှင့်ကရင်ပြည်နယ်ဆိုင်သည့်ရာရာကို ဆိုလိုသည်။

အဘိုး—၂၅ ပြား]

၃။ ။(၁) တရားလွှတ်တော်၊ မြန်မာနိုင်ငံတော် စမော်ကော်များ အက်ဥပဒေအရ၊ တည်ထောင်သည့်စမော်ကော်ရုံးများ၊ တည်ဆဲအခြားတရားဥပဒေ တခုခုအရ၊ တည်ထောင်သည့် တရားရုံးများအပြင်၊ ပြည်နယ်များတွင် အောက်ပါအဆင့် အတန်းများ အတိုင်း တရားမရုံးများတည်ရှိစေရမည်။

- (က) ခရိုင်တရားမရုံး၊
- (ခ) ရာဘက်ခရိုင်တရားမရုံး၊
- (ဂ) နယ်ပိုင်တရားမရုံး နှင့်
- (ဃ) မြို့နယ်တရားမရုံး။

(၂) ပုဒ်မခွဲ(၁)ပါစာရင်းတွင်၊ ဖော်ပြထားသည့် 'တရားရုံးအသီးသီးသည်' ထိုစာရင်း၌ဖော်ပြထားသော အထက်အောက် အစီအစဉ်အတိုင်း အဆင့်အတန်းရှိစေရမည်အပြင်၊ ထိုအစီအစဉ်အတိုင်းပင် လက်အောက်ခံဖြစ်စေရမည်။

၄။ ။တရားလွှတ်တော်၏ မေဘုယျ ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ခြင်းကို လိုက်နာ၍၊ ခရိုင်တရားမရုံးသည်၊ မိမိစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ၊ အခြားတရားရုံးအား လုံးကိုကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ရမည်။

ခြင်းချက်။ ။သို့ရာတွင် ဤပုဒ်မပါ အချက်တခုခုကြောင့် တရားလွှတ်တော်အားသော်၎င်း၊ ခရိုင်တရားမရုံးအားသော်၎င်း ထိုတရားလွှတ်တော်၏၊ သို့တည်းမဟုတ် ထိုခရိုင်တရားမရုံး၏ ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ခြင်းခံရသည့် တရားရုံးတရပ်ရပ်ကချမှတ်၍ အခြားနည်းအားဖြင့် အယူခံဝင်ခွင့်မရှိသော၊ သို့တည်းမဟုတ် ပြင်ဆင်ရန် လျှောက်ထားခွင့် မရှိသောစီရင်ချက်တခုခုကို အမှားအမှန်ဝေ ဘန်ရန်စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးအပ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်မကောက်ယူရ။

၅။ ။(၁) ဤအက်ဥပဒေပါ ကိစ္စများအလိုငှါ၊ ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ပြည်နယ်ကို၊ တရားမခရိုင်တခုအဖြစ် သတ်မှတ်ရမည်။ သို့တည်းမဟုတ် ပြည်နယ်ကိုမိမိသင်္ချာသည့်ထင်မြင်သည့်အတိုင်းပိုင်းခြား၍ တခုထက်ပိုသော တရားမခရိုင်များအဖြစ် သတ်မှတ်ရမည်။ ထို့ပြင် တရားမခရိုင် အသီးသီးကို တရားမနယ်ပိုင်နယ်များပိုင်းခြား၍၊ တရားမနယ်ပိုင်နယ်အသီးသီးကို တရားမမြို့နယ်များပိုင်းခြားရမည်။

(၂) ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ တရားမခရိုင်များ၊ တရားမနယ်ပိုင်နယ်များနှင့် တရားမမြို့နယ်များ၏ နယ်နိမိတ်ကိုဖြစ်စေ၊ ထိုခရိုင်များ နယ်ပိုင်များနှင့် မြို့နယ်များ၏အရေအတွက်ကိုဖြစ်စေ ပြောင်းလဲနိုင်သည်။

၆။ ။(၁) ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ နိုင်ငံတော်သမတ ၏သဘောတူညီချက်အရ၊ မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပြည်နယ်အတွင်းတွင်၊ အောက်ပါတရားရုံးများကို တည်ထောင်ရမည်။

- (က) တရားမခရိုင်အသီးသီးအတွက် ခရိုင်တရားမရုံးတရုံးစီ၊
- (ခ) တရားမနယ်ပိုင်နယ်အသီးသီးအတွက် နယ်ပိုင်တရားမရုံးတရုံးစီ၊
- (ဂ) တရားမမြို့နယ် အသီးသီးအတွက် မြို့နယ်တရားမရုံးတရုံးစီ။

(၂) ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ နိုင်ငံတော်သမတ ၏ သဘောတူညီချက် အရ၊ မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပြည်နယ်အတွင်း မည်သည့် တရားမခံရင်အတွက်မဆို၊ ရာဘက် ခရိုင်တရားမရုံးတရုံးကို တည်ထောင်နိုင်သည်။

၇။ ။ တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်စမော်ကော်ရုံးများ အက်ဥပဒေ နှင့် တည်ဆဲအခြားဥပဒေတစ်ခုခုရှိ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် မဆန့်ကျင်ဘဲ—

(က) မြို့နယ်တရားမရုံးသည်၊ တန်ဖိုးငွေတထောင်ထက်မပိုသည့် တရားမမှုလမှုကို၊ သို့တည်းမဟုတ် မူလမှုခင်းကို ကြားနာဆုံးဖြတ်ရန် အာဏာရှိစေရမည်။

ခြွင်းချက်။ ။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ အမိန့်ထုတ်ပြန်ကျေညာခြင်း ဖြင့်၊ မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ မြို့နယ်တရားမရုံး အား၊ တန်ဖိုးငွေငါးထောင်ထက်မပိုသည့် တရားမမှုလမှုများကို၊ သို့တည်းမဟုတ် မူလမှုခင်းကို စီရင်စေရန် စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာ တိုး၍ပေးနိုင်သည်။

(ခ) နယ်ပိုင်တရားမရုံးသည်၊ တန်ဖိုးငွေ ငါးထောင်ထက်မပိုသည့် တရားမမှုလမှုကို၊ သို့တည်းမဟုတ် မူလမှုခင်းကို ကြားနာဆုံးဖြတ် ရန် အာဏာရှိစေရမည်။

ခြွင်းချက်။ ။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ အမိန့်ထုတ်ပြန်ကျေညာခြင်း ဖြင့်၊ မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ နယ်ပိုင်တရားမရုံး အား၊ တန်ဖိုးငွေတသောင်းထက်မပိုသည့် တရားမမှုလမှုများကို၊ သို့တည်းမဟုတ် မူလမှုခင်းများကို စီရင်စေရန် စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာ တိုး၍ပေးနိုင်သည်။

(ဝ) ရာဘက်ခရိုင်တရားမရုံးသည်၊ တန်ဖိုးငွေ တသောင်းငါးထောင် ထက်မပိုသည့် တရားမမှုလမှုကို၊ သို့တည်းမဟုတ် မူလမှုခင်းကို ကြားနာဆုံးဖြတ်ရန် အာဏာရှိစေရမည်။

ခြွင်းချက်။ ။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ အမိန့်ထုတ်ပြန်ကျေညာခြင်း ဖြင့်၊ မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ရာဘက်ခရိုင် တရားမရုံးအား၊ တန်ဖိုးငွေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကန့်သတ်ခြင်းမရှိဘဲ၊ တရားမမှုလမှုများကို၊ သို့တည်းမဟုတ် မူလမှုခင်းများကို စီရင် စေရန် စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာတိုး၍ပေးနိုင်သည်။

(ဃ) ခရိုင်တရားမရုံးသည်၊ တန်ဖိုးငွေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကန့်သတ်ခြင်းမရှိဘဲ၊ တရားမမှုလမှုကို၊ သို့တည်းမဟုတ် မူလမှုခင်းကို ကြားနာဆုံးဖြတ် ရန် အာဏာရှိစေရမည့်ပြင် မြန်မာနိုင်ငံတော် ယေဘုယျစကား ရပ် အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၊ အပိုဒ် (၁၉) တွင် အမိန့်ပြန် ပါရှိသည့်အတိုင်း တရားမခံရင်တရားသူကြီး၏ရုံးဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

၈။ ။ ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ အမိန့်ထုတ်ပြန်ကျေညာခြင်းဖြင့် မိမိနှင့်သက်ဆိုင် သည့် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ခရိုင်တရားမရုံးသို့သော် ၎င်း၊ ရာဘက်ခရိုင်တရားမရုံးသို့သော်

၎င်း၊ နယ်ပိုင်တရားမရုံးသို့သော်၎င်း၊ မြို့နယ်တရားမရုံးသို့သော်၎င်း ထိုတရားရုံးစီရင်ပိုင်
ခွင့်ရှိသည် နယ်နိမိတ်အတွင်းဖြစ်စေ၊ ထိုနယ်နိမိတ်အတွင်း၌ သီးခြားသတ်မှတ်ထား
သည့်အရပ်ဒေသတို့အတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ပွားသည့်အမှုများတွင်တန်ဖိုးငွေငါးရာထက်
မပိုစေဘဲ၊ သင့်တော်သည်ထင်မြင်သည့် တန်ဖိုးငွေ အရေအတွက်အထိ၊ မြန်မာနိုင်ငံ
တော် စမော်ကော်ရုံးများအက်ဥပဒေအရ၊ စမော်ကော်ရုံးစီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို
အပ်နှင်းနိုင်သည်။

၉။ ။ (၁) တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ မြန်မာနိုင်ငံတော် စမော်ကော်ရုံးများ
အက်ဥပဒေနှင့် တည်ဆဲအခြားတရားဥပဒေတစ်ခုခုပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် မဆန့်ကျင်စေ
ဘဲ၊ အောက်တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း အယူခံစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ရရှိသည့် တရား
ရုံးများသည်၊ မိမိတို့လက်အောက်ခံ တရားရုံးများက မူလစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို
သုံးစွဲ၍ချမှတ်သည့်ဒီကရီများနှင့် အမိန့်များဆိုင်ရာအယူခံမှုများကိုကြားနာရန် အာဏာ
ရှိစေရမည်။

- (က) အပို (ဂ) ရှိပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် မဆန့်ကျင်စေဘဲ၊
မြို့နယ်တရားရုံးက ချမှတ်သည့်ဒီကရီကို၊ သို့တည်း
မဟုတ် အမိန့်ကို ခရိုင်တရားရုံးတွင် အယူခံဝင်ခွင့်
ရှိစေရမည်။
- (ခ) နယ်ပိုင်တရားရုံးက ချမှတ်သည့်ဒီကရီကို၊ သို့တည်း
မဟုတ် အမိန့်ကို ခရိုင်တရားရုံးတွင် အယူခံဝင်ခွင့်
ရှိစေရမည်။

ခြွင်းချက်။ ။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည်၊ အမိန့်ထုတ်ပြန်
ကျေညာခြင်းဖြင့်၊ သတ်မှတ်ထားသော နယ်ပိုင်တရားမ
ရုံးကချမှတ်သည့် မူလစီရင်ပိုင်ခွင့် အမိန့်များကို တရား
လွှတ်တော်တွင်သာလျှင် အယူခံဝင်ခွင့် ရှိစေရမည်ဟု
ပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည်။ ထိုသို့ပြဋ္ဌာန်းသည့်အချက်တွင် အဆို
ပါ သတ်မှတ်ထားသည့်တရားရုံးက ချမှတ်သည့် အဆို
ပါ ဒီကရီကို၊ သို့တည်းမဟုတ် အမိန့်ကို အဆိုပါအမိန့်
ထုတ်ပြန်ကျေညာချက် အတည်ဖြစ်နေသမျှ ကာလ
ဝတ်လုံး တရားလွှတ်တော်တွင်သာလျှင် အယူခံဝင်
ခွင့်ရှိစေရမည်။ ထို့ပြင် တန်ဖိုးငွေ ငါးထောင်ထက်
ပိုသည့်တရားမမှုတွင်ဖြစ်စေ၊ မူလမူခင်းတွင်ဖြစ်စေ
ချမှတ်သည့်ဒီကရီကို၊ သို့တည်းမဟုတ် အမိန့်ကို တရား
လွှတ်တော်တွင်သာလျှင် အယူခံဝင်ခွင့် ရှိစေရမည်။

- (ဂ) တန်ဖိုးငွေ ငါးရာထက်မပိုသည့် တရားမမှုတွင်
ဖြစ်စေ၊ မူလမူခင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ ချမှတ်သည့်ဒီကရီကို၊
သို့တည်းမဟုတ် အမိန့်ကို^၁ ရာဘက်ခရိုင်တရားရုံး၌
အယူခံဝင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ဃ) ရာဘက်ခရိုင်တရားရုံးက ချမှတ်သည့်ဒီကရီကို၊ သို့
တည်းမဟုတ် အမိန့်ကို တရားလွှတ်တော်တွင် အယူခံ
ဝင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

(င) ခရိုင်တရားမရုံးကချမှတ်သည့်ဒီကရီကို၊ သို့တည်းမဟုတ် အမိန့်ကို တရားလွှတ်တော်တွင် အယူခံဝင်ခွင့် ရှိစေရမည်။

(၂) တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၀၄၊ ပုဒ်မခွဲ (၁)၊ အပိုဒ် (၉) တွင် သီးခြားဖော်ပြသည့်အမိန့်ကို၊ ခရိုင်တရားမရုံးက စမော်ကော်ရုံး စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို သုံးစွဲ၍ ချမှတ်သည်အခါ၊ တရားလွှတ်တော်၌သာလျှင် အယူခံဝင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

၁၀။ ။ ပုဒ်မ ၉၊ ပုဒ်မခွဲ (၁)၊ အပိုဒ် (က) နှင့် (ခ) အရ၊ ခရိုင်တရားမရုံးတွင် ၎င်း၊ အပိုဒ် (ဂ) အရ၊ ရာဘက်ခရိုင်တရားမရုံးတွင် ၎င်း အယူခံဝင်ခွင့်ရသည့်ကာလ အပိုင်းအခြားလည်း၊ အယူခံဝင်သောဒီကရီကို၊ သို့တည်းမဟုတ် အမိန့်ကို ချမှတ်သည့် နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်းခြောက်ဆယ်ဖြစ်ရမည်။

၁၁။ ။ (၁) တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေပုဒ်မ ၂၄ အရ၊ အမှုကိုပြန်၍နုတ်သိမ်းနိုင်သော၊ စစ်ဆေးစီရင်နိုင်သော၊ ယှဉ်ပြောင်းနိုင်သော အာဏာများအပြင်၊ ခရိုင်တရားမရုံးသည်၊ မိမိထံတွင်ဖြစ်စေ၊ မိမိလက်အောက်ခံ တရားရုံးတရပ်ရပ်တွင်ဖြစ်စေ စွဲဆိုသည့်အမှုကို၊ သို့တည်းမဟုတ် အမှုအမျိုးအစားကို ထိုခရိုင်တရားမရုံး၏ လက်အောက်ခံအခြားတရားရုံးတရပ်ရပ်က အကြောင်းအားလျော်စွာ စစ်ဆေးစီရင်ရမည်ဟု အမိန့်စာဖြင့် ဆင့်ဆိုနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ဤပုဒ်မအရ ဆင့်ဆိုချက်သည် မည်သည့်တရားရုံးကိုမျှ ထိုတရားရုံး၏ ငွေကြေးအကန့်အသတ်ရှိသော စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာထက်ပိုသော အာဏာကို အပ်နှင်းသည်ဟုမယူဆရ။

(၂) ဤပုဒ်မအရ၊ စမော်ကော်ရုံးတရပ်ရပ်မှပြန်၍ နုတ်သိမ်းသည့် အမှုတခုခုကို၊ စစ်ဆေးစီရင်သောတရားရုံးသည်၊ ထိုအမှုကိုစွဲအလို၌၊ စမော်ကော်ရုံးဖြစ်သည်ဟုမယူဆရမည်။

၁၂။ ။ ခရိုင်တရားမရုံးသည်၊ တရားလွှတ်တော်၏အခွင့်အမိန့်ကို ကြိုတင်ရယူပြီးလျှင်၊ ဤအက်ဥပဒေပုဒ်မ ၁၁ နှင့် တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေပုဒ်မ ၂၄ အရ၊ ခရိုင်တရားမရုံးသို့ အပ်နှင်းထားသည့် အာဏာများကို ထိုတရားမရုံးခရိုင်အတွင်းရှိ ရာဘက်ခရိုင်တရားမရုံးသို့ဖြစ်စေ၊ နယ်ပိုင်တရားမရုံးသို့ဖြစ်စေ၊ အမိန့်စာဖြင့်လွှဲအပ်နိုင်သည်။ ထိုရာဘက်ခရိုင်တရားမရုံးသည်၊ သို့တည်းမဟုတ် ထိုနယ်ပိုင်တရားမရုံးသည်၊ အဆိုပါ အာဏာများကို ထိုခရိုင်တရားမရုံးစီရင်ပိုင်ခွင့် နယ်နိမိတ်အတွင်း သတ်မှတ်ထားသည့် ထိုခရိုင်၏အစိတ်အပိုင်း၌ အကြောင်းအားလျော်စွာ သုံးစွဲနိုင်သည်။

၁၃။ ။ (၁) ဤအက်ဥပဒေအရ၊ တည်ထောင်သည့် တရားရုံး၏ တရားသူကြီးသည်၊ ကိုယ်တိုင်အမှုသည်ဖြစ်သည်၊ သို့တည်းမဟုတ် မိမိကိုယ်ကျိုးနှင့် သက်ဆိုင်သည့်တရားမမှုလမှုကို၊ သို့တည်းမဟုတ် အယူခံမှုကို၊ သို့တည်းမဟုတ် အခြားမူခင်းကို ကြားနာခြင်းသော်၎င်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသော်၎င်း မပြုရ။

(၂) အဆိုပါ တရားမမှုလမှုသည်၊ သို့တည်းမဟုတ် အယူခံမှုသည်၊ သို့တည်းမဟုတ် အခြားမူခင်းသည်၊ လက်အောက်ခံတရားရုံး၏ တရားသူကြီးထံ ရောက်လျှင်၊ ထိုတရားသူကြီးသည်၊ ထိုအမှုဆိုင်ရာအမှုတွဲကို အမှုလွှဲပြောင်းနိုင်သော အာဏာရှိသည့်ဆိုင်ရာ အထက်တရားရုံးသို့ မည်သည့်အကြောင်းများကြောင့် တင်ပို့ရကြောင်း အစီရင်ခံစာနှင့်တကွချက်ခြင်းတင်ပို့ရမည်၊ ထိုအခါအထက်တရားရုံးသည်၊ ထိုအမှုကို ကြားနာဆုံးဖြတ်ရမည်၊ သို့တည်းမဟုတ် အခြားတရားရုံးသို့လွှဲပြောင်းရမည်။

၁၄။ ။နယ်ပိုင်တရားမရုံးများနှင့် မြို့နယ်တရားမရုံးများ၏ တရားသူကြီးများ ၏ အရေအတွက်သည်၊ နိုင်ငံတော်သမတ က သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌနှင့် တိုင်ပင် နှီးနှော၍ အခါကာလအားလျော်စွာ ပြည်နယ်အသီးသီးအတွက် သတ်မှတ်သည့်အရေ အတွက်ထက်မပိုစေရ။

၁၅။ ။(၁) ခရိုင်တရားမရုံး၊ ရာဘက်ခရိုင်တရားမရုံး၊ နယ်ပိုင်တရားမရုံးနှင့် မြို့နယ်တရားမရုံးဆိုင်ရာအမှုထမ်းများကို တရားမခရိုင်တရားသူကြီးက ခန့်ထားရမည်။

(၂) ဤပုဒ်မအရ ခန့်ထားရာတွင် ဤကိစ္စအတွက် တရားလွှတ် တော်က နိုင်ငံတော်သမတ ၏သဘောတူညီချက်ကိုရယူ၍၊ အမိန့်ထုတ်ပြန်ကျေညာချက် ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းသည့် နည်းဥပဒေများကိုလိုက်နာရမည်။

၁၆။ ။တရားမရုံး အသီးသီးသည်၊ ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌက အမိန့်ထုတ်ပြန် ကျေညာခြင်းဖြင့်၊ မိမိနှင့်သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အတွင်း ညွှန်ကြားသောနေရာတွင်၊ သို့ တည်းမဟုတ် နေရာများတွင် ရုံးထိုင်ရမည်။ ထိုသို့ညွှန်ကြားခြင်းမရှိခဲ့သော် ဆိုင်ရာ တရားမရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်နယ်နိမိတ်အတွင်း နေရာတခုခုတွင် ရုံးထိုင်ရမည်။

၁၇။ ။တရားမရုံးအသီးသီးသည်၊ မိမိထုတ်ဆင့်သည့် သမ္မာန်စာ၊ ဝရမ်း စာ စသည်ဆင့်စာများ၊ အမိန့်များနှင့်မိမိချမှတ်သည့် ဒီကရီများဝေါ်တွင် တံဆိပ်ခတ်နိုင် ရန်၊ တရားလွှတ်တော်ကပြဋ္ဌာန်းထားသည့်ပုံစံနှင့် ပမာဏရှိသောတံဆိပ်ကို အသုံးပြု ရမည်။

၁၈။ ။(၁) တရားလွှတ်တော်ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်သည့် တရားမရုံးများ အတွက် နှစ်စဉ်အလုပ်ပိတ်ရက်များသည်၊ နိုင်ငံတော်သမတ ၏သဘောတူညီချက်ဖြင့် တရားလွှတ်တော်ကသတ်မှတ်သည့်အတိုင်းဖြစ်ရမည်။

(၂) တရားလွှတ်တော်သည်၊ နိုင်ငံတော်သမတ ၏အခွင့်အမိန့်ကို ရယူ၍ တရားလွှတ်တော်ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်သည့်တရားမရုံးများကို၊ တနှစ်လျှင်ခြောက် သီတင်းထက်မပိုသော ကာလအပိုင်း အခြားအတွက် ရုံးထိုင်ခြင်းကိုရွှေ့ဆိုင်းထားစေရန် ခွင့်ပြုနိုင်သည်။

(၃) ပုဒ်မခွဲ (၁) အရ၊ သို့ကည်းမဟုတ်ပုဒ်မခွဲ (၂) အရ၊ သတ် မှတ်ထားသည့် နေ့ရက်တရက်ရက်တွင်၊ တရားရုံးတရပ်ရပ်ကပြုသည့်တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုသည်၊ ထိုနေ့ရက်တွင်ပြုသည်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ပျက်ပြယ်ခြင်း မရှိစေရ။

၁၉။ ။ဤအက်ဥပဒေအာဏာ စတင်တည်အံ့ဆဲဆဲကာလက၊ တရားလွှတ် တော်လက်အောက်ခံဖြစ်သော တရားရုံးတရပ်ရပ်တွင်ဖြစ်စေ၊ တရားရုံးများတွင်ဖြစ်စေ၊ ရွှေနေလိုက်ခွင့်ရသူသည်၊ ရွှေနေများအက်ဥပဒေ (Legal Practitioners Act) ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်၎င်း၊ ထိုအက်ဥပဒေအရပြုထားသောနည်းဥပဒေများနှင့်၎င်း မဆန့် ကျင်စေဘဲ၊ ဤအက်ဥပဒေအရတည်ထောင်၍ဆိုခဲ့သည့်တရားရုံးများနှင့်အလားတူသော တရားရုံးတွင်ဖြစ်စေ၊ တရားရုံးများတွင်ဖြစ်စေ၊ ရွှေနေလိုက်ခွင့်ရှိရမည်။

၂၀။ ။(၁) အကြောင်းတခုခုကြောင့် အမှုတခုခုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံး တရပ်ရပ်၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာရပ်စဲသည့်အား၊ အကယ်၍ထိုတရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာမရပ်စဲခဲ့သော်၊ ထိုတရားရုံးတွင် ထိုအမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စီရင်ဆောင်ရွက်ရမည်

ဖြစ်သည် မှုခင်းကိစ္စကိုထိုတရားရုံး၏ အလုပ်တာဝန်များလွှဲအပ်ခြင်းခံရသော တရားရုံး တွင်စီရင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

(၂) ပုဒ်မခွဲ(၁) တွင် ပါရှိသည့်အချက်တခုခုသည်၊ တရားမ ကျင့်ထုံးဥပဒေပုဒ်မ ၃၇ နှင့်အမိန့်အမှတ် ၄၇၊ နည်းဥပဒေ ၂ အရဖြစ်စေ၊ တည်ဆဲ အခြားတရားဥပဒေဟရပ်ရပ်အရဖြစ်စေ၊ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အမှုများနှင့် သက်ဆိုင်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်မကောက်ယူရ။

၂၀။ ။(၁) ဤအက်ဥပဒေ စတင်အာဏာတည်သည့်နေ့၌ ပြည်နယ် အပေါင်းရှိ တရားမရုံးတရပ်ရပ်တွင် မပြီးပြတ်သေးသည့် မှုခင်းအသီးသီးကို အမှုစွဲဆို ရင်ဆိုင်တရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် တူညီသောစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို၊ ဤအက် ဥပဒေအရ သုံးစွဲလျက်ရှိသည့် တရားရုံးသို့လွှဲပြောင်းသည်ဟု မှတ်ယူရမည်။ ထိုကဲ့သို့ လွှဲပြောင်းမှုခင်းကိုလွှဲပြောင်းခြင်းခံရသည့် တရားရုံးကလည်း ထိုမှုခင်းကိုမိမိ၏ရုံးတွင် စွဲဆို ထားထိသကဲ့သို့ စစ်ဆေးကြားနာဆုံးဖြတ်ရမည်။ သို့ရာတွင် ဤပုဒ်မ၌ပါရှိသော အချက် တခုခုကြောင့်တရားမမှုလမူ၏၊ သို့တည်းမဟုတ် အယူခံမှု၏၊ သို့တည်းမဟုတ် အခြားမှုခင်း တခုခု၏ ဆိုင်ရာစည်းကမ်းသတ်ကာလ အပိုင်းအခြားကို တိုးချဲ့သည်ဟု အဓိပ္ပါယ် မကောက်ယူရ။

(၂) ဤအက်ဥပဒေ စတင်အာဏာတည်သည့်နေ့၌ ခရိုင်တရားရုံး ၏ ရုံးပိတ်ထောက်ထံတွင် မပြီးပြတ်ရှိနေသေးသော လျှောက်လွှာအစားလုံးသည်၊ ခရိုင် တရားရုံးတွင် မပြီးပြတ်ရှိနေသေးသည်ဟုမှတ်ယူရမည်။

၂၂။ ။ဤအက်ဥပဒေစတင် အာဏာမတည်မီက ချမှတ်သော်လည်း၊ အယူခံ မလုပ်သေးသည့် ဒီကရီများနှင့်အမိန့်များကို ပုဒ်မ ၉ အရ၊ အယူခံမှု ကြားနာပိုင်ခွင့် ပြုသည့် တရားရုံးတွင် အယူခံဝင်ခွင့်ရှိစေရမည်။ သို့ရာတွင် ဤပုဒ်မ၌ ပါရှိသော အချက်တခုခုကြောင့်၊ တရားမမှုလမူ၏၊ သို့တည်းမဟုတ် အယူခံမှု၊ သို့တည်းမဟုတ် အခြားမှုခင်းတခုခု၏ ဆိုင်ရာစည်းကမ်းသတ်ကာလအပိုင်းအခြားကို တိုးချဲ့သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်မကောက်ယူရ။

၂၃။ ။(၁) တရားလွှတ်တော်သည်၊ အမိန့်ထုတ်ပြန် ကျေညာခြင်းဖြင့်၊ အောက်ပါအကြောင်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဤအက်ဥပဒေနှင့်၎င်း၊ တည်ဆဲအခြားတရား ဥပဒေများနှင့်၎င်း ညီညွတ်သောနည်းဥပဒေများကိုပြုနိုင်သည်။

(က) ပြည်နယ်တွင်းရှိ တရားရုံးများတွင် မည်သူတို့အား လျှောက်လွှာရေးသူများ၏ အလုပ်ကို လုပ်ကိုင် ရန် ခွင့်ပြုရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ ထိုလျှောက်လွှာ ရေးသူများ၏ အလုပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ စည်းမျဉ်း သတ်မှတ်ခြင်း၊ ဤအပိုင်းအရပြုသည့် နည်းဥပဒေ များကိုကျူးလွန်လျှင်၊ မည်သည့်အာဏာပိုင်က စစ်ဆေးစီရင်ရမည်ဟုပြဋ္ဌာန်းခြင်း။

(ခ) တရားလွှတ်တော်က ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်သည့် တရား ရုံးများကို သွားရောက်စစ်ဆေးရန်နှင့် ထိုတရား ရုံးများ၏ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို စီမံအုပ် ချုပ်ရန်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း။

(၁) ပြည်နယ် တရားရုံးများရှိ တရားစီရင်မှု ဆိုင်ရာအရာ ရှိများနှင့် အခြားအမှုထမ်းများ အလုပ်ဝတ္တရား ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကျွမ်းကျင်မှု တိုးတက်စေရန် ၎င်း၊ ထိုအရာရှိများနှင့် အမှုထမ်းများစည်းကမ်း သေဝပ်မှု ရှိစေရန်၎င်း၊ ရည်ရွယ်၍သင့်တော်သည် ထင်မြင်သည့် ကိစ္စအားလုံးကို စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ခြင်း။

(၂) မည်သူမဆို ပုဒ်မခွဲ (၁)၊ အပိုဒ် (က) အရ ပြုထားသည့်နည်း ဥပဒေတခုခုကိုကျူးလွန်လျှင် ငါးဆယ်ထိငွေဒဏ်စီရင်ခြင်းခံရမည်။

၂၄။ ။ဤအက်ဥပဒေနောက်ရှိ ဇယား “ က ” မှ ဒုတိယအကန့်တွင်ဖော်ပြ ထားသော အက်ဥပဒေ၊ အမိန့်နှင့်ပြန်တမ်းများတို့သည်၊ ဤအက်ဥပဒေ အာဏာတည် သည့်နေ့မှစ၍၊ တတိယအကန့်တွင် ပြုထားသောပြည်နယ်များတွင် ရုပ်သိမ်းသည်၊ ပယ်ဖျက်သည်ဟုယူဆရမည်။

၂၅။ ။ဤအက်ဥပဒေနောက်ရှိ ဇယား “ ခ ” နှင့် “ ဂ ” မှ ဒုတိယအကန့် တွင်ဖော်ပြထားသော အက်ဥပဒေများသည်၊ တတိယအကန့်တွင်ဖော်ပြထားသော ပြည် နယ်များသို့ စတုတ္ထအကန့်တွင် ဖော်ပြထားသော ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ချက်များနှင့် တကွ ဤအက်ဥပဒေ အာဏာတည်သည့်နေ့မှစ၍ အာဏာတည်သည်ဟုယူဆရမည်။

ရှင်းလင်းချက်။ ။ပါလီမန်၌သာလျှင် အခွင့်အာဏာရှိသည့် ဥပဒေပြုမှုကိစ္စ များနှင့်စပ်လျဉ်းသော အက်ဥပဒေများထည့်သွင်းဖော်ပြထားသော ဇယား “ ခ ” ကို ပါလီမန်ကသာပြင်ဆင်ပြောင်းလွှဲနိုင်သည်။

ဇယား “ က ”

(ပုဒ်မ ၂၄)

အမှတ်စဉ်	ဒုတိယအကန့်	တတိယအကန့်
၁	<p>၁၉၀၀ ပြည်နှစ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တရားမ တရား စီရင်ရေး အမိန့် (Shan State Civil Justice Order, 190၀)။</p> <p>၁၉၀၆ ဒုနှစ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တရားမတရားစီရင် ရေး (နောက်ဆက်တွဲ) အမိန့် [Shan State Civil Justice (Subsidiary) Order, 1906]။</p>	<p>ရှမ်းပြည်နယ်။</p> <p>ရှမ်းပြည်နယ်။</p>

(၉)

ဇယား “ က ”။ ။အဆုံး

(ပုဒ်မ ၂၄)

အမှတ်စဉ်	ခုတိယအကန့်	ငတိယအကန့်
၃	၁၉၂၂ ခုနှစ်၊တရားရုံးများအက်ဥပဒေ	ကချင်ပြည်နယ် မြေပြန် ဒေသ။
၄	၁၉၄၅ ခုနှစ်၊တရားရုံးများအက်ဥပဒေ	ကယားပြည်နယ်။
၅	၁၉၃၆ ခုနှစ်၊ဇွန်လ ၁၆ ရက်နေ့ ထုတ်ပြန် သည့် နိုင်ငံရေးဌာနပြန်တမ်း အမှတ် ၂၀ (Political Department Notification No. 20, dated the 16th June 1936)။	ရှမ်းပြည်နယ်။
၆	၁၉၃၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၀ ရက်နေ့ ထုတ်ပြန်သည့် တရားဌာန ပြန်တမ်း အမှတ် ၂၆၀ (Judicial Department Notification No. 260, dated the 8th September 1936)။	၎င်း

ဇယား “ ၁ ”

(ပုဒ်မ ၂၅)

အမှတ်စဉ်	ဥပဒေ	ပြည်နယ်	ပြင်ဆင်ချက်
၁	တရားမကျင့်ထုံး ကိုဥပဒေ (Civil Procedure Code)။	ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်။	မရှိ။
၂	မြန်မာပြည် တရားဥပဒေများ အက်ဥပဒေ (Burma Laws Act)။	ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်။	ပုဒ်မ ၁၃ သာလျှင် အာဏာ တည်ရမည်။
၃	တရားမမှုများ တန်ဖိုးထားချက် အက်ဥပဒေ (Suits Valuation Act)။	ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်။	မရှိ။
၄	အချိန် စည်းကမ်းသတ်ချက် အက်ဥပဒေ (Limitation Act)။	ရှမ်းပြည်နယ်	မရှိ။
၅	မြန်မာနိုင်ငံတော်စင်စင်ကော်ရုံး များ အက် ဥပဒေ (Burma Small Cause Courts Act)။	ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်။	မရှိ။

ဇယား “ ဂ ”

(ပုဒ်မ ၂၅)

အမှတ်စဉ်	ဥပဒေ	ပြည်နယ်	ပြင်ဆင်ချက်
၁	တရားရုံးများစရိတ် အက်ဥပဒေ (Court Fees Act)။	ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်။	(၁) ဤ အက်ဥပဒေတွင် (Financial Commissioner) ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး ဆိုသည့် စကားရပ်အစား “ အစိုးရ အတွင်းဝန်၊ သို့တည်းမဟုတ် ထိုအတွင်းဝန်ကဏ္ဍကိစ္စအတွက် အာဏာ လွှဲအပ်ခြင်းခံရသော အစိုးရအရာရှိ ” ကိုထည့်သွင်း ရမည်။ (၂) “ နိုင်ငံတော် သမတ ” ဆိုသည့် စကားရပ် အစား “ ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌ ” ကို ထည့် သွင်းရမည်။ (၃) ပုဒ်မ ၃၅ “ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ” ဆိုသည့် စကားရပ်အစား “ မိမိနှင့် သက်ဆိုင်သည့်ပြည်နယ် ” ကို ထည့်သွင်းရမည်။
၂	တရားစရိတ်အက်ဥပဒေ (Tie Process Fees Act)။	ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်။	ပုဒ်မ ၃ တွင် “ နိုင်ငံတော်သမတ ” ဆိုသည့်စကားရပ်အစား “ ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌ ” ကိုထည့် သွင်းရမည်။